ثالث را حذف کردند مطیٌّ شد مطوا ط مطوا تان مطا و مطیّة مطواة در اصل مطوّة
بروزن مفتی ۱۲
بود یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند مطواة شد و برین قیاس ست
تعلیل مطواتان مطا و جمع تکسیر ازان مطواة ست مطواة اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مطویة بود حرف اول
و ثانی را فتح دادند و سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند و حرفیکه ما بعد الف جمع تکسیر بود
آنرا کسره دادند مطاوی شد بعده تا وحدان را حذف کردند مطاوی شد بعده شمه
بر یا ثقیل بود اند اختند التقاء ساکنین شد میان یا و تنوین یا را حذف کردند مطاو
شد مطیّة تصغیر ازان مطواة ست مطواة اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را
مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مطویة بود حرف اول را ضم دادند و ثانی را
فتح و سوم جا یا را تصغیر در آوردند و حرفیکه ما بعد یا را تصغیر بود آنرا کسره دادند مطیویة
شد بعده واو و یا در یک کلمه بهم آمدند نخستین حرف ازیشان ساکن بود واو را یا کردند
و یا در یا ادغام کردند مطیّة شد بعده یا را ثالث را حذف کردند مطیّة شد مطواء
بروزن مفعّة ۱۲
مطواء ان مطاوی مطیّ مطواء در اصل مطوائی بود یا واقع شد بعد الف زائده
آن یا را بهمزه بدل کردند مطواء شد برین قیاس ست تعلیل مطواء ان مطاوی جمع تکسیر
ازان مطواء بود مطواء اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر
کنند رد کردند بسوی اصلش که مطوائی بود حرف اول و ثانی را فتح دادند و سوم جا الف
جمع تکسیر در آوردند و حرفیکه ما بعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند بعده الف ساکن

ماقبلِ او مکسور آن اَلِف را بیا بدل کردند مَطَاوِیٌ شد بعده دو حرف از یکجنس در یک کلمه
بهم آمدند اوّلِ ساکن ثانی متحرک اوّل را در دوم ادغام کردند مَطَاوِیٌّ شد و تنوینِ مُنکّر
را حذف کردند برای منعِ صرفِ مُطلقی تصغیر از ان مِطْوَاءٌ بود مِطْوَاءٌ اسمِ مُکبّر بود چون
خواستند که اسمِ مُکبّر را مُصغّر کنند رد کردند بسوی اصلش که مِطْوَایٌ بود حرفِ اوّل را ضم دادند
و ثانی را فتح و سوم جا یاءِ تصغیر در آوردند و حرفیکه مابعد یاءِ تصغیر بود آنرا کسره دادند بعده
اَلِف ساکن ماقبلِ او مکسور آن اَلِف را بیا بدل کردند مُطَیْوِیٌ شد بعده دو حرف از یکجنس
در یک کلمه بهم آمدند اوّلِ ساکن ثانی متحرک اوّل را در دوم ادغام کردند مُطَیْوِیٌّ شد بعده
واو و یا در یک کلمه بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود او را یا کردند و یا در یا ادغام
کردند مُطَیِّیٌ شد بعده هر دو یا آخر را حذف کردند مُطَیٍّ شد اِفْعَلُ التَّفْضِیلِ مِنْهُ اَطْوَی
اَطْوَیَانِ اَطْوَوْنَ اَطَاوٍ اُطَیٌّ و تعلیل اَطْوَی مانند اَرْمَی ست اَطْوَیَانِ بر اصل بود
و تعلیل اَطْوَوْنَ مانند اَرْمَوْنَ و تعلیل اَطَاوٍ مانند اَرَاحٍ ست اُطَیْوٍ تصغیر از ان اَطْوَی
ست اَطْوَی اسمِ مُکبّر بود چون خواستند که اسمِ مُکبّر را مُصغّر کنند رد کردند بسوی اصلش
که اَطْوَیٌ بود حرفِ اوّل را ضم دادند و ثانی را فتح و سوم جا یاءِ تصغیر در آوردند و حرفیکه
مابعد یاءِ تصغیر بود آنرا کسره دادند اُطَیْوِیٌ شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود انداختند
و یا را نیز حذف کردند و عوضِ او تنوین در آخرش در آوردند اُطَیْوٍ شد و نزد بعضی
اِدْغام میکنند و اُطَیٍّ میخوانند و المؤنث منه طَیَّا طَیَّانِ طَیَّاتٌ طُوَیٌّ طُوَیَّی طُیَّی در
اصل طُوَیْیٌ بود واو و یا در یک کلمه بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود واو را یا

کردند و یا در یا ادغام کردند طیّی شد بعده ضمهٔ طا را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت
یا طیّ شد طیّان در اصل طَوْیَان بود واو و یا در یک کلمه بهم آمدند نخستین حرف از ایشان
ساکن بود واو را یا کردند و یا در یا ادغام کردند طیّان شد بعده ضمهٔ طا را بکسره بدل
کردند از جهت مناسبت یا طیّان شد بعده یاء ثالث را حذف کردند طیّان شد و بعضے
یاء ثالث را حذف نمیکنند طیّان میخوانند و برین قیاس ست تعلیل طیّات طُوًی
جمع تکسیر از ان طیّ ست طیّ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند
رد کردند بسوی اصلش که طَوْیٌ بود حرف اول مضموم بود و ثانی را فتح دادند و الف
وحدان را حذف کردند طَوَیٌ شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند
طُوًی شد طَوَیَی تصغیر از ان طیّ ست طیّ اسم مکبّر بود چون خواستند که اسم مکبّر را
مصغّر کنند رد کردند بسوی اصلش که طَوَیٌ بود حرف اول مضموم بود و ثانی را فتح
دادند و سوم جا یاء تصغیر در آوردند طُوَیَیٌ شد بعده دو حرف از یکجنس در یک کلمه بهم آمدند
اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند طُوَیٌّ شد صرف صغیر فعل ثلاثی

مجرد لفیف مقرون از باب فَعِلَ یَفْعَلُ الطَّیُّ گرسنگی طَوِیَ یَطْوَی طَیًّا فهو

طاوٍ طاویان طاوون طُواة طُوًّی طیّ طُوَیًّا طیّان طِوًا طُوِیَ طُوًّی
طاویة طاویتان طاویات طَوَاءٍ طُوًّی طُوَیَّة وطُوِیَ یُطْوَی طَیًّا فذاک مطویٌّ
مطویّان مطویّون مطویّة مطویّتان مطویّات مطاویُ مُطَیٌّ مطیّة لم یَطْوَ
لم یُطْوَ لا یَطْوَی لا یُطْوَی لن یَطْوَی لن یُطْوَی الامر منه اِطْوَ لِتُطْوَ لِیَطْوَ لِیُطْوَ

والنهی عنه لا تطو لا تطوا لا یطو لا یطوا الظرف منه مطوی مطویان مطاو مطی
والآلة منه مطوی مطویان مطاو مطی مطواة مطواتان مطاو مطیة مطواة
مطواتان مطاوی مطی افعل التفضیل منه اطوی اطویان اطوون اطاو اطیو
والمؤنث منه طی طیان طیات طوی طویٰ ماضی معلوم طوی طویا طووا طویت
طویتا طوین طویت طویتما طویتم طویت طویتا طویتن طویت طوینا مانند خشی
خشیا خشوا ماضی مجهول طوی طویا طووا طویت طویتا طوین طویت طویتما طویتم
طویت طویتما طویتن طویت طوینا مانند خشی خشیا خشوا مضارع معلوم یطوی
یطویان یطوون تطوی تطویان یطوین تطوی تطویان تطوون تطوین
تطویان تطوین اطوی نطوی مانند یخشی یخشیان یخشون مضارع مجهول
یطوی یطویان الخ مانند یخشی یخشیان یخشون الامر منه اطو اطویا اطووا اطوی
اطویا اطوین تعلیل جمع تکسیر و تصغیر این باب مانند باب طوی یطوی ست صرف
صغیر فعل ثلاثی مجرد مهموز الفا از باب فعل یفعل الامر فرمودن
امر یامر امرا فهو آمر آمران آمرون امرة آمار امر امرا امران
امار امور او یمر آمرة آمرتان آمرات او امر امر او یمرة واحدة
یومر امرا فذاک مامور ماموران مامورون مامورة مامورتان مامورات
مامیر مامیرة وجه دوم مؤیمر مؤیمرة زیرا که هرجا که همزهٔ مفتوحه
ماقبل او مضموم باشد جائز ست که آن همزه را بواو بدل کنند و واو صریح خوانند

لَمْ یَأْمُرْ لَمْ یُؤْمَرْ لَا یَأْمُرُ لَا یُؤْمَرُ لَنْ یَأْمُرَ لَنْ یُؤْمَرَ الْاَمْرُ مِنْهُ مُرْ لِیُؤْمَرْ لِیَأْمُرْ
لِیُؤْمَرْ وَالنَّهْیُ عَنْهُ لَا تَأْمُرْ لَا تُؤْمَرْ لَا یَأْمُرْ لَا یُؤْمَرْ اَلظَّرْفُ مِنْهُ تَأْمُرُ تَأْمُرَانِ تَأْمُرُ
تَأْتَمِرُ وجہ دوم مُؤْتَمَرٌ وَالْآلَةُ مِنْهُ مِئْمَرٌ مِئْمَرَانِ تَأْمُرُ تَأْتَمِرُ وجہ دوم مُؤْتَمِرٌ مِئْمَرَةٌ
مِئْمَرَتَانِ تَأْمُرُ تَأْتَمِرُ وجہ دوم مُؤْتَمِرَةٌ مِئْمَارٌ مِئْمَارَانِ تَأْمِیرٌ تَأْتِیرٌ اَفْعَلُ التَّفْضِیلِ
مِنْهُ اٰمَرُ اٰمَرَانِ اٰمَرُوْنَ اَوَامِرُ اُوَیْمِرٌ وَالْمُؤَنَّثُ مِنْهُ اُمْرٰی اُمْرَیَانِ اُمْرَیَاتٌ
اُمَرُ اُمَیْرٌ ماضی معلوم اَمَرَ اَمَرَا اَمَرُوْا مانند نَصَرَ نَصَرَا نَصَرُوْا الْاَمْرُ مِنْهُ مُرْ مُرَا
مُرُوْا مُرِیْ مُرَا مُرْنَ مُرْرَا اِنْ تَأْمُرْ بنا کردند تا کہ علامت استقبال بود آنرا حذف
کردند مابعد حذف ساکن را ندنظر کردند بعین کلمہ عین کلمہ او مضموم بود ہمزہ
وصل بضم در اولش در آوردند امر ہمان باشد بسکون آخر آخرش را وقف کردند
علامت وقفی سقوط حرکت شد اُمُرْ شد بعدہ ہر دو ہمزہ را حذف کردند
خلاف القیاس مُرْ شد و ہر ہمزہ ساکن را بر وفق حرکت ماقبل بدل کردن جائز است
اگر ماقبل او ہمزہ نباشد و اگر ماقبل او ہمزہ باشد آنجا بدل کردن ہمزۂ ثانی بر
وفق حرکت ماقبل واجبست چنانچہ یَأْمُرُ وَیُؤْمَرُ وَمِئْمَرٌ درینجا دو وجہ روا است
(این مثال جواز ابدال ہمزہ است)
ہمزہ را صریح بخوانند یا بدل کنند و ہر جا کہ دو ہمزہ در یک جا جمع شوند اول متحرک
ثانی ساکن واجبست بدل ہمزۂ ثانی بر وفق حرکت ماقبل چنانچہ آمَنَ اِیْمَانًا اُوْتِیَ
اِیْتَاءً و ہر جا کہ دو ہمزہ متحرک در یک جا جمع شوند اگر یکی از ایشان مکسور نبود ثانی را بواو بدل
کردن واجبست چنانچہ اَوَامِرُ اُوَیْمِرٌ صرف صغیر فعل ثلاثی مجرد مہموز الفا از باب

فَعَلَ يَفْعِلُ اَلْاَدَبُ فرہنگ پاس شگفت ونگہداشت ہر چیز ودانش اَدَبَ
یَادِبُ اَدْبًا فَهُوَ اٰدِبٌ اٰدِبَانِ اٰدِبُوْنَ اَدَبَةٌ اُدَّابٌ اُدُبٌ اُدْبٌ اُدَبَاءُ اُدَبَانِ
اِدَابٌ اُدُوْبٌ اُدَيْدِبٌ تَصْغِيْرُ اٰدِبَةٌ اٰدِبَتَانِ اٰدِبَاتٌ اَوَادِبُ اُدَّبٌ اُدَيْدِبَةٌ وَاُدِبَ
يُؤْدَبُ اَدْبًا فَذَاكَ مَأْدُوْبٌ مَأْدُوْبَانِ مَأْدُوْبُوْنَ مَأْدُوْبَةٌ مَأْدُوْبَتَانِ مَأْدُوْبَاتٌ
مَآدِيْبُ مَأْدَيْبُ مَأْدَيْبَةٌ لَمْ يَأْدِبْ لَمْ يُؤْدَبْ لَا يَأْدِبُ لَا يُؤْدَبُ لَنْ يَأْدِبَ لَنْ
يُؤْدَبَ اَلْاَمْرُ مِنْهُ اِيْدَبْ لِتُؤْدَبْ لِيَأْدِبْ لِيُؤْدَبْ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَأْدِبْ لَا تُؤْدَبْ
لَا يَأْدِبْ لَا يُؤْدَبْ اَلظَّرْفُ مِنْهُ مَأْدَبٌ مَأْدَبَانِ مَآدِبُ مَأْدَبٌ وَالْاٰلَةُ مِنْهُ مِئْدَبٌ
مِئْدَبَانِ مَآدِبُ مَأْدَبٌ مِئْدَبَةٌ مِئْدَبَتَانِ مَآدِبُ مَأْدَبَةٌ مِئْدَابٌ مِئْدَابَانِ
مَآدِيْبُ مَأْدَيْبٌ اَفْعَلُ التَّفْضِيْلِ مِنْهُ اٰدَبُ اٰدَبَانِ اٰدَبُوْنَ اَوَادِبُ اُدَيْدِبٌ وَالْمُؤَنَّثُ
مِنْهُ اُدْبٰى اُدْبَيَانِ اُدْبَيَاتٌ اُدَبٌ اُدَيْبِيٌّ مَاضِيْ مَعْلُوْمٌ اَدَبَ اَدَبَا اَدَبُوْا اَدَبَتْ
اَدَبَتَا اَدَبْنَ اَدَبْتَ اَدَبْتُمَا اَدَبْتُمْ اَدَبْتِ اَدَبْتُمَا اَدَبْتُنَّ اَدَبْتُ اَدَبْنَا مَاضِيْ مَجْهُوْلٌ
اُدِبَ اُدِبَا اُدِبُوْا اُدِبَتْ اُدِبَتَا اُدِبْنَ اُدِبْتَ اُدِبْتُمَا اُدِبْتُمْ اُدِبْتِ اُدِبْتُمَا اُدِبْتُنَّ
اُدِبْتُ اُدِبْنَا مُضَارِعٌ مَعْلُوْمٌ يَأْدِبُ يَأْدِبَانِ يَأْدِبُوْنَ تَا آخِرِ مُضَارِعِ مَجْهُوْلٌ يُؤْدَبُ
يُؤْدَبَانِ يُؤْدَبُوْنَ تَا آخِرِ اَلْاَمْرِ مِنْهُ اِيْدَبْ اِيْدَبَا اِيْدَبُوْا اِيْدَبِيْ اِيْدَبَا اِيْدَبْنَ اِيْدَبْ
را از تَأْدِبُ بنا کردند تا که علامتِ استقبال بود آنرا حذف کردند ما بعد حذف ساکن ماند
نظر کردند بعینِ کلمه عینِ کلمه او مکسور بود همزهٔ وصل بکسر در اولش در آوردند امر همان باشد
بسکون آخر آخرش را وقف کردند علامتِ وقفی سقوطِ حرکت شد اِئْدَبْ گردید بعده

همزه ساکن ماقبل او مکسور آن همزه را بیا بدل کردند ایذب شد صرف صغیر فعل ثلاثی مجرد

مهموز العین از باب فَعَلَ یَفْعَلُ اَلزَّوْرُ باگ شیر و غریدن و زَأَرَ یَزْأَرُ زَأْرًا

فَهُوَ زَائِرٌ زَائِرُوْنَ زَائِرَةٌ زَوَائِرُ زَأَرَ زُوْرَ زُوْرَا زُوْرُوْا زُوْرِیْ

زُوْرُوْا زُوْرِیْ زُوْرُوْا زُوْرِیْ زَائِرَةٌ زَائِرَتَانِ زَائِرَاتٌ زَوَائِرُ زُوْرِیْ زُوْرِیَا زُوْرِیْ

زَأَرَا فَذَاکَ مَزْؤُوْرٌ مَزْؤُوْرَانِ مَزْؤُوْرُوْنَ مَزْؤُوْرَةٌ مَزْؤُوْرَتَانِ مَزْؤُوْرَاتٌ

مَزَاوِیْرُ مُزْأَیِّرٌ مُزْأَیِّرَةٌ لَمْ یَزْأَرْ لَمْ یُزْأَرْ لَا یَزْأَرُ لَا یُزْأَرُ لَنْ یَزْأَرَ لَنْ یُزْأَرَ

الْاَمْرُ مِنْهُ اِزْأَرْ لِتُزْأَرْ لِیَزْأَرْ لِیُزْأَرْ وَالنَّهْیُ عَنْهُ لَا تَزْأَرْ لَا تُزْأَرْ لَا یَزْأَرْ لَا یُزْأَرْ

اَلظَّرْفُ مِنْهُ مَزْأَرٌ مَزْأَرَانِ مَزَاْئِرُ مُزْأَیِّرٌ وَالْاٰلَةُ مِنْهُ مِزْأَرٌ مِزْأَرَانِ مَزَاْئِرُ

مُزْأَیِّرٌ مِزْأَرَةٌ مِزْأَرَتَانِ مَزَاْئِرُ مُزْأَیِّرَةٌ مِزْأَارٌ مِزْأَارَانِ مَزَاوِیْرُ مُزْأَیِّرٌ

اَفْعَلُ التَّفْضِیْلِ مِنْهُ اَزْأَرُ اَزْأَرَانِ اَزْأَرُوْنَ اَزْأَرُ اَزْأَرُ وَالْمُؤَنَّثُ مِنْهُ زُأْرَی

زُأْرَیَانِ زُأْرَیَاتٌ زُأْرٌ زُأْرَیَیْ اَلْاَمْرُ مِنْهُ اِزْأَرْ اِزْأَرَا اِزْأَرُوْا اِزْأَرِیْ

اِزْأَرَا اِزْأَرْنَ صرف صغیر فعل ثلاثی مجرد **مهموز اللام از باب فَعَلَ**

یَفْعَلُ اَلْهَنَاءُ گوارا شدن طعام و شراب عطا دادن هَنَأَ یَهْنَأُ هَنْأً فَهُوَ هَانِئٌ

هَانِئَانِ هَانِئُوْنَ هَنَأَةٌ هَنَأَتْ هُنَّ هَنَأْنَ هَنَأْتُ هَنَأْنَا هَنَأْتَ هَنَأْتُمَا هَنَأْتُمْ

هَنَأْتِ هَنَأْتُمَا هَنَأْتُنَّ هَنَأْتُ هَنَأْنَا هَنِئَ یَهْنَأُ هَنْأً فَذَاکَ مَهْنُوْءٌ مَهْنُوْءَانِ

مَهْنُوْءُوْنَ مَهْنُوْءَةٌ مَهْنُوْءَتَانِ مَهْنُوْءَاتٌ مَهَانِیْءُ مُهْنَأٌ لَمْ یَهْنَأْ لَمْ یُهْنَأْ لَا

یَهْنَأُ لَا یُهْنَأُ لَنْ یَهْنَأَ لَنْ یُهْنَأَ الْاَمْرُ مِنْهُ اِهْنَأْ لِتُهْنَأْ لِیَهْنَأْ لِیُهْنَأْ وَالنَّهْیُ عَنْهُ

لَا تَهْنَأْ لَا تُهْنَأْ لَا يُهْنَأْ الطرف منه مُهْنَأٌ مُهْنَآنِ مَهَانِئُ مُهْنَأَةٌ والآلة
منه مِهْنَأٌ مِهْنَآنِ مَهَانِئُ مُهْنَأَةٌ مِهْنَآتٌ مَهَانِئُ مُهْنَأَةٌ مِهْنَأٌ مِهْنَآنِ
مَهَانِئُ مُهْنَأَةٌ مِهْنَآتٌ مَهَانِئُ افعل التفضيل منه اَهْنَأُ اَهْنَآنِ اَهْنَؤُوْنَ اَهْنَأُ اَهْنَيَانِ و
المؤنث منه هُنْيَى هُنْيَيَانِ هُنْيَاتٌ هُنَيٌّ هُنَيَّةٌ صرف صغير فعل ثلاثي مجرد مهموز
اللام از باب فَعَلَ يَفْعِلُ وفَعِلَ يَفْعَلُ وفَعُلَ يَفْعُلُ اَلْهَنْأُ عطا دادن
هَنَأَ يَهْنِئُ هَنْأً فهو هَنِئٌ هَنِئَانِ هَنِئُوْنَ هَنِئَةٌ هَنَأٌ هَنَأَتْ هَنَآتٌ هَنَأٌ هَنَآنِ
هَنَآتٌ هَنَؤَ هَنُؤَتْ هَنِيْئًا هَنِئَتْ هَنِئَتَانِ هَنِئَاتٌ هَنِيْئًا هَنِيْئَةً هَنِيْئًا هَنَأٌ
هَنَأٌ فذاك مَهْنُوْءٌ مَهْنُوْءَانِ مَهْنُوْءُوْنَ مَهْنُوْءَةٌ مَهْنُوْءَتَانِ مَهْنُوْءَاتٌ
مَهَانِئُ مُهْنَأَةٌ مَهْنُوْءَةٌ لَمْ يَهْنَأْ لَمْ يُهْنَأْ لَا يَهْنَأُ لَا يُهْنَأُ لَنْ يَهْنَأَ
الامر منه اُهْنَأْ لِتُهْنَأْ لِيَهْنَأْ والنهي عنه لَا تَهْنَأْ لَا تُهْنَأْ لَا يَهْنَأْ لَا يُهْنَأْ
الظرف منه مَهْنَأٌ مَهْنَآنِ مَهَانِئُ مُهْنَأٌ والآلة منه مِهْنَأٌ مِهْنَآنِ مَهَانِئُ مُهْنَأٌ
مِهْنَأَةٌ مِهْنَآتٌ مَهَانِئُ مُهْنَأَةٌ مِهْنَأٌ مِهْنَآنِ مَهَانِئُ مُهْنَأَةٌ افعل التفضيل منه
اَهْنَأُ اَهْنَآنِ اَهْنَؤُوْنَ اَهْنَأُ اَهْنَيَانِ والمؤنث منه هُنْيَى هُنْيَيَانِ هُنْيَاتٌ
هُنَأٌ هُنَيٌّ صرف صغير فعل ثلاثي مجرد مهموز اللام واجوف يائي
از باب فَعَلَ يَفْعِلُ اَلْمَجِيْءُ والمَجِيْئَةُ آمدن جَآءَ يَجِيْءُ مَجِيْئًا ومَجِيْئَةً فهو جَآءٍ
جَآئِيَانِ جَآءُوْنَ جَآءَةٌ جُيَّأٌ جُيَّئٌ جُيَّأٌ جُيَّئَانِ جُيَّأٌ جُيُّوْءٌ جُوَّيٌّ
جَآئِيَةٌ جَآئِيَتَانِ جَآئِيَاتٌ جُوَايَا جُيَّئٌ جُوَيَّةٌ وجِيْءَ يُجَآءُ مَجِيْئًا ومَجِيْئَةً

هَنِيْئًا

۱۳۳

هو في نفسه ويقال هو ابن خمسين سنة بمعنى القيمة ۱۲ صراح

۵۲

مجيئا ومجيئة آمدن والمجيئة بمعنى المرة الواحدة الا انه وضع المصدر مثل الجلسة

فذاک مَجِیٌ مَجِیئَانِ مَجِیئُونَ مَجِیئَةٌ مَجِیئَتَانِ مَجِیئَاتٌ مَجَائِیُّ مَجِیئِیٌّ مَجِیئَةٌ لَمْ
یَجِیءْ لَمْ یَجِیئَا لَا یَجِیءُ لَا یَجِیئَا لَنْ یَجِیءَ لَنْ یَجِیئَا اَلْاَمْرُ مِنْهُ جِیءْ لِتَجِیءْ لِیَجِیءْ وَالنَّهْیُ عَنْهُ
لَا تَجِیءْ لَا تَجِیئَا لَا یَجِیءْ لَا یَجِیئَا اَلظَّرْفُ مِنْهُ مَجِیءٌ مَجِیئَانِ مَجَایَا مَجِیئِیٌّ وَالْآلَةُ مِنْهُ مِجْیَأٌ
مِجْیَآنِ مَجَایَا مَجِیئِیٌّ مَجِیئَةٌ مَجِیئَتَانِ مَجَایَا مَجِیئَةٌ مِجْیَاءٌ مِجْیَاءَانِ مَجَایِیءُ مَجِیئِیٌّ
اَفْعَلُ التَّفْضِیلِ مِنْهُ اَجْیَاءُ اَجْیَاءَانِ اَجْیَؤُونَ اَجَایَا اُجَیِّءُ وَالْمُؤَنَّثُ مِنْهُ جُیِّئَی جُیِّئَانِ
جُیِّئَاتٌ جُیِّئِیٌّ جُیِّئِیَّ مَاضِی معلوم جَاءَ جَاءَا جَاءُوا جَاءَتْ جَاءَتَا جِئْنَ جِئْتَ جِئْتُمَا
جِئْتُمْ جِئْتِ جِئْتُمَا جِئْتُنَّ جِئْتُ جِئْنَا مَاضِی مجہول جِیءَ جِیئَا جِیئُوا جِیئَتْ جِیئَتَا جِئْنَ
جِئْتَ جِئْتُمَا جِئْتُمْ جِئْتِ جِئْتُمَا جِئْتُنَّ جِئْتُ جِئْنَا مضارع معلوم یَجِیءُ یَجِیئَانِ یَجِیئُونَ
تَجِیءُ تَجِیئَانِ یَجِئْنَ تَجِیءُ تَجِیئَانِ تَجِیئُونَ تَجِیئِینَ تَجِیئَانِ تَجِئْنَ اَجِیءُ نَجِیءُ
مضارع مجہول یُجَاءُ یُجَاءَانِ یُجَاءُونَ تُجَاءُ تُجَاءَانِ یُجَئْنَ تُجَاءُ تُجَاءَانِ
تُجَاءُونَ تُجَائِینَ تُجَاءَانِ تُجَائِنَ اُجَاءُ نُجَاءُ جَاءَ در اصل جَیَأَ بود یا متحرک ماقبل
او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند جَاءَ شد و برین قیاس ست تا جَاءَ تا جِئْنَ در
اصل جَیَأَنَ بود یا متحرک ماقبل و مفتوح آن یا را بالف بدل کردند التقاء ساکنین شد
میان الف و ہمزہ الف را حذف کردند جِئْنَ شد بعدہ فتح جیم را بکسرہ بدل کردند
تا دلالت کند بر حذف یا جِئْنَ شد و قرار رسد کہ گوئی ہمزہ ساکن ماقبل و مکسور آن ہمزہ
را بیا بدل کردند جِیْنَ شد و برین قیاس ست تا جِئْنَا تعلیل دوم جِئْنَ در اصل جَیَأَنَ
بود نقل کردند از جَیَأَنَ بہ جِیْنَ آوردند کسرہ ہمزہ یا ثقیل بود نقل کردہ بماقبل دادند

بعد از سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و همزه یا را حذف کردند
جائز شد و برین قیاس ست تا جئنا یجیئ در اصل یجیئ بود کسره بر یا ثقیل بود نقل
کرده بما قبل دادند یجیئ شد و برین قیاس ست در باقی صیغهای مگر در یجئن و تجئن
که یا بالتقاء ساکنین افتاد چنانچه در جئن یجئن در اصل یجیئن بود کسره بر یا ثقیل
بود نقل کرده بما قبل دادند التقاء ساکنین شد میان یا و همزه یا را حذف کردند یجئن
شد و قرار رسد که گوئی که همزه ساکن ما قبل او مکسور آن همزه را بیا بدل کردند یجیئن شد
یجیئ در اصل یجیئأ بود یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل
دادند بعده یا در اصل متحرک بود اکنون ما قبل او مفتوح گشت آن یا را بالف بدل کردند
یجیأ شد و برین قیاس ست در باقی صیغها مگر در یجیأن و تجیأن که در اصل یجیأن
و تجیأن بود یا متحرک ما قبل او حرف صحیح ساکن حرکت یا را نقل کرده بما قبل دادند بعده
یا در اصل متحرک بود اکنون ما قبل او مفتوح گشت آن یا را بالف بدل کردند التقاء ساکنین
شد میان الف و همزه الف را حذف کردند یجیان و تجیان شد و قرار رسد که گوئی همزه
ساکن ما قبل او مفتوح آن همزه را بالف بدل کردند یجیان و تجیان شد یجاء در اصل
جایئ بود بتقدیم الیاء علی الهمزة یا واقع شد بعد الف زائده و در اصل بسلامت نمانده است
آن یا را بهمزه بدل کردند جاء گشت بعده دو همزه در یک کلمه بهم آمدند یکی از ایشان
مکسور بود ثانی را بیا بدل کردند جایئ شد حرکت یا ثقیل بود انداختند التقاء ساکنین شد
میان یا و تنوین یا را حذف کردند جاء شد و این مذهب سیبویه است اما مرد شه

خلیل قلبِ مکانی نموده یا را بجای همزه بُردند و همزه را بجای یا تحرّزاً عن
اجتماعِ الاعلالین جایی شد بعده اعلال قاضی کردند جاء شد جآیان در
اصل جایان بود یا واقع شد بعد الف اسم فاعل و در اصل بسلامت نمانده
است آن یا را بهمزه بدل کردند جآءان شد بعده دو همزه در یک کلمه بهم آمدند یکی
از ایشان مکسور بود ثانی را بیا بدل کردند جائیان شد یا قلب مکانی کردند جائون
و اصل جایئون بود یا واقع شد بعد الف اسم فاعل و در اصل بسلامت نمانده است
آن یا را بهمزه بدل کردند جآءون شد بعده دو همزه در یک کلمه بهم آمدند یکی از ایشان
مکسور بود ثانی را بیا بدل کردند جائیون شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده
بما قبل دادند بعد از سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف
کردند جاءون شد تعلیل دوم جاءون در اصل جایئون بود قلب مکانی کرده همزه
را بجای یا آوردند و یا را بجای همزه جایئون شد بعده ضمه بر یا ثقیل بود نقل کرده
بما قبل دادند بعد از سلب حرکت ما قبل التقاء ساکنین شد میان یا و واو یا را حذف
کردند جاءون شد جاءة جمع تکسیر از آن جاءِ ست جاءِ اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که جایئ بود
حرف اول مفتوح بود و ثالث را نیز فتح دادند و در آخرش تا در آورده الف
وحدان را حذف کردند جیاءة شد بعده یا متحرک ما قبل او مفتوح آن یا را بالف
بدل کردند جاءة شد جیاء جمع تکسیر از آن جاءِ ست جاءِ اسم وحدان بود

چون خواستند که اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که جایی
بود حرف اول را ضم دادند و ثالث را مشدد ساخته فتح دادند بعد مشدد الف
جمع تکسیر در آوردند و الف وحدانرا حذف کردند جیاء شد جی جمع تکسیر ازان جاء ست
جاء اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش
که جایی بود حرف اول را ضم دادند و ثالث را مشدد ساخته فتح دادند و الف
وحدانرا حذف کردند جی شد جی جمع تکسیر ازان جاء ست جاء اسم وحدان بود چون
خواستند که اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که جایی بود حرف اول
را ضم دادند و ثالث را مسکون ساخته الف وحدانرا حذف کردند جی شد بعده
ضمه جیم را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا جی شد جیاء جمع تکسیر ازان
جاء ست جاء اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند
رد کردند بسوی اصلش که جایی بود حرف اول را ضم دادند و ثالث را فتح دادند
و در آخر او الف ممدوده در آورده الف وحدانرا حذف کردند جیاء شد بعده
ضمه جیم را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا و یا را ساکن کردند از جهت
تخفیف جیاء شد جیان جمع تکسیر ازان جاء ست جاء اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که جایی
بود حرف اول را ضم دادند و ثالث را مسکون ساخته در آخر او الف و نون
مزیدتان در آورده الف وحدانرا حذف کردند جیان شد بعده ضمه جیم را

بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا جیئان شد جیاء جمع تکسیر ازان جاء است
جاء را اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی
اصلش که جایی بود حرف اول را کسره دادند ثالث را فتح بعد ثالث الف
جمع تکسیر در آورده الف وحدانرا حذف کردند جیاء شد جیوء جمع تکسیر ازان
جاء است جاء را اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند رد
کردند بسوی اصلش که جایی بود حرف اول و ثالث را ضم دادند و بعد
ثالث واو مسکونه در آورده الف وحدانرا حذف کردند جیوء شد جوی
تصغیر ازان جاء است جاء را اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر
کنند رد کردند بسوی اصلش که جایی بود حرف اول را ضم دادند ثانی قابل
حرکت نبود او را بواو مفتوحه بدل کردند سوم جا یای تصغیر در آوردند جوی
شد بعده دو حرف از یک جنس بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در
دوم ادغام کردند جوی شد جائیة جائیتان جائیات جوایا جیئی جویة
جائیة در اصل جایئة بود یا واقع شد بعد از الف اسم فاعل و در اصل بسلامت
نمانده است آن یا را بهمزه بدل کردند جائئة شد بعده دو همزه در یک کلمه بهم
آمدند یکی از ایشان مکسور بود ثانیه را بیا بدل کردند جائیة شد و تعلیل دوم
جائیة در اصل جایئة بود قلب مکانی کرده همزه را بجای یا بردند و یا را بجای
همزه جائیة شد برین قیاس است در باقی صیغهای این باب نیز جوایا جمع

تکسیر ازان جَائِیَةٌ ست جَائِمَیَةٌ اسمِ وُحدان بود چون خواستند کہ اسمِ وُحدانرا
جمع تکسیر کنند، رد کردند بسوئی اصلش کہ جائِیَةٌ بود حرفِ اول مفتوح بود و
ثانی قابلِ حرکت نبود آنرا بواو مفتوحہ بدل کردند سوم جا الف جمع تکسیر درآوردند
وحرفیکہ مابعد جمع تکسیر بود آنرا حرکتِ کسرہ دادند و تاءِ وُحدانرا حذف کردند
جَوَائِیُ شد بعدہ یا واقع شد بعد الف فَوَاعِلُ و ماقبل الف نیز حرف علت ست آن
یارا بہمزہ بدل کردند جَوَائِئُ شد بعدہ دو ہمزہ در یک کلمہ بہم آمدند یکی ازیشان
مکسور بود ثانیہ را بیا بدل کردند جَوَائِیُ شد بعدہ ہمزۂ مکسورہ واقع شد میان
الف و یا آن ہمزہ را بیاءِ مفتوحہ بدل کردند جَوَائِیُ شد بعدہ یا متحرک ماقبل او
مفتوح آن یارا بالف بدل کردند جَوَایَا شد تعلیل دوم جَوَایَا جمع تکسیر ازان
جَائِیَةٌ ست جَائِمَیَةٌ اسمِ وُحدان بود چون خواستند کہ اسمِ وُحدانرا جمع تکسیر کنند
رد کردند بسوئی اصلش کہ جَائِیَةٌ بود حرفِ اول مفتوح بود و ثانی قابلِ حرکت
نبود آنرا بواوِ مفتوحہ بدل کردند و سوم جا الف جمع تکسیر درآوردہ تاءِ وُحدانرا
حذف کردند جَوَائِیُ شد بعدہ قلب مکانی کردہ ہمزہ را بجائی یا بردند و یارا بجائے
ہمزہ جَوَائِئُ شد بعدہ ہمزۂ مکسورہ واقع شد میانِ الف و یا آن ہمزہ را بیائی
مفتوحہ بدل کردند جَوَائِیُ شد بعدہ یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یارا بالف بدل
کردند جَوَایَا شد حتی جمع تکسیر ازان جَائِیَةٌ ست جَائِمَیَةٌ اسمِ وُحدان بود چون
خواستند کہ اسمِ وُحدانرا جمع تکسیر کنند رد کردند بسوئی اصلش کہ جَائِیَةٌ بود حرف

اول را ضم دادند و ثالث را مشدد ساخته فتح دادند و الف و تاء وحدانرا حذف
کردند جُهَيَّةٌ شد جُوَيْيَةٌ تصغیر از ان جَائِيَةٌ ست جَائِيَةٌ اسم مکبر بود چون خواستند
که اسم مکبر را مصغر کنند. دکردند بسوی اصلش که جَائِيَةٌ بود حرف اول
را ضم دادند و ثانی قابل حرکت نبود آنرا بواو مفتوحه بدل کردند و سوم
جایای تصغیر در آوردند و حرفیکه مابعد یای تصغیر بود آنرا حرکت کسره دادند
جُوَيْيَةٌ شد بعده دو حرف از یک جنس در یک کلمه بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک
اول را در دوم ادغام کردند جُوَيِّيَةٌ شد و قرار رسد که گوئی همزه مفتوحه ماقبل او
مکسور آن همزه بیا بدل کردند جُوَيِّيَةٌ شد بعده یاء ثالث را حذف کردند جُوَيِّيَةٌ
شد بعده کسره یا را بفتح بدل کردند برای مناسبت تاء تانیث جُوَيِّيَةٌ شد مَجِيئٌ
مَجِيئَانِ مَجِيئُونَ مَجَائِيُّ مُجَيِّئٌ مُجَيِّئٌ در اصل مَجْيُوءٌ بود ضمه بر یا ثقیل بود نقل
کرده بماقبل دادند التقاء ساکنین شد میان یا و واو نزد بعضی اول افتاد لِأَنَّ
الثَّانِيَ عَلَامَةٌ وَالْعَلَامَةُ لَا تُحْذَفُ مَجْوٌ شد بعده ضمه جیم را بکسره بدل کردند
تا دلالت کند بر حذف یا بعده واو ساکن ماقبل او مکسور آنواو را بیا بدل کردند
مَجِيئٌ شد بر وزن مَفِيلٌ نزد بعضی ثانی افتاد لِأَنَّ الثَّانِيَ زَائِدَةٌ وَالزَّائِدَةُ
أَحَقُّ بِالْحَذْفِ مُجَيِّئٌ شد بعده ضمه جیم را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت یا مُجَيِّئٌ
شد بر وزن مُفَعِّلٌ و برین قیاس ست در صیغهای باقی مَجَائِيُّ جمع تکسیر از ان مَجِيئٌ ست
مَجِيئٌ اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند رد کردند

اصلش که مَجْیُوءٌ بود حرفِ اول مفتوح و ثانی را نیز فتح دادند و سوم جا الف جمع
تکسیر در آوردند و حرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مَجَایِوءٌ شد بعده
واوِ ساکن ماقبلِ او مکسور آنواو را بیا بدل کردند مَجَایِیءٌ شد و نزدِ بعضی همزه واقع
شد بعده یا مده زائده آن همزه را بیا بدل کردند مَجَایِیٌ شد بعده دو حرف از یک
جنس در یک کلمه بهم آمدند اول را در دوم ادغام کردند و تنوین تمکن را نیز حذف کردند
برای منع صرف مَجَایِیُّ شد مُجَیِّیٌ تصغیر از ان مَجَیِّیٌ ست مَجَیِّیٌ اسم مکبر بود چون
خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی اصلش که مَجْیُوءٌ بود حرف اول را
ضم دادند و ثانی را فتح و سوم جا یا تصغیر در آوردند و حرفیکه مابعد یا تصغیر بود آنرا
کسره دادند مُجَیْیِوءٌ شد بعده واوِ ساکن ماقبلِ او مکسور آنواو را بیا بدل کردند مُجَیْیِیءٌ
شد بعده دو حرف از یک جنس در یک کلمه بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن بود اول را در دوم
ادغام کردند مُجَیِّیٌ شد بعده یا ثالث را حذف کردند مُجَیِّیٌ شد مَجِیَّةٌ مَجِیَّتَانِ
مَجِیَّاتٌ مَجَایِیُّ مُجَیِّیَةٌ مَجَایِیُّ جمع تکسیر از ان مَجِیَّةٌ ست مَجِیَّةٌ اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مَجْیُوءَةٌ بود
حرف اول مفتوح ست و ثانی را نیز فتح دادند و سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند و حرفیکه
مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مَجَایِوءَةٌ شد بعده واو ساکن ماقبل او مکسور
آنواو را بیا بدل کردند مَجَایِیَةٌ شد تا وحدانرا حذف کردند مَجَایِیُّ شد مُجَیِّیَةٌ تصغیر
از ان مَجِیَّةٌ ست مَجِیَّةٌ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند

بسوی اصلش کہ مُجَیْوِرَة بود حرف اول را ضم دادند ثانی را فتح وسوم جا یا را تصغیر در آوردند
وحرفیکہ مابعد یای تصغیر بود آنرا کسرہ دادند مُجَیْیِرَة شد بعدہ واو ساکن ماقبل او
مکسور آنواو را بیا بدل کردند مُجَیْیِرَة شد بعدہ دو حرف از یکجنس در یکجا بہم آمدند نخستین حرف
از ایشان ساکن بود اول را در دوم ادغام کردند مُجَیِّرَة شد بعدہ یا ثالث را حذف کردند
مُجَیِّرَة شد وترا رسد کہ گوئی ہمزہ مفتوح ماقبل او مکسور آن ہمزہ را بیا بدل کردند مُجَیِّیَة
شد بعدہ یا ثالث را حذف کردند مُجَیِّة شد بعدہ کسرہ یا را بفتح بدل کردند برای مناسبت
تا تانیث مُجَیَّة شد لَمْ یَجْیَ در اصل یَجْیِیُ بود چون لم جازمہ در اول فعل مضارع در آمد
آخرش را جزم کرد علامت جزمی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد میان یا وہمزہ یا را
حذف کردند لَمْ یَجِیْ شد وترا رسد کہ گوئی ہمزہ ساکن ماقبل او مکسور آن ہمزہ را بیا
بدل کردند لَمْ یَجِیْ شد بر ہمین قیاس ست در صیغہای واحد معلوم ومجہول ودر یَجِیْنَ
وتَجِیْنَ الامر منہ جِیْ جِیَا جِیُوْا اِجْیِیْ جِیَا جِیْنَ جِیْ را از یَجْیِیْ بنا کردند تا کہ علامت
استقبال بود آنرا حذف کردند مابعد حذف متحرک ماند امر ہمان باشد بسکون آخر
آخرش را وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد التقاء ساکنین شد میان یا
وہمزہ یا را حذف کردند جِیْ شد وترا رسد کہ گوئی ہمزہ ساکن ماقبل او مکسور آن
ہمزہ را بیا بدل کردند جِیْ شد تعلیل دوم جِیْ در اصل اِجْیِیْ بود ماخوذ از یَجْیِیْ تا کہ علامت
استقبال بود آنرا حذف کردند مابعد حذف ساکن ماند نظر کردند بعین کلمہ عین
او مکسور بود ہمزہ وصل بکسر در اولش آوردند امر ہمان باشد بسکون آخر آخرش را

مزون الالف
مزون آن باشد
بجای فا
ولام فعل
وحرف علت
باشد چون
ووحی ولفیف مزون
آن باشد بجای عین
فعل ولام فعل
حرف علت باشد چون

۱۴۲

وقف کردند علامت وقفی سقوط حرکت شد اجیئی گردید بعده کسره بر یا ثقیل بود
نقل کرده بما قبل دادند التقای ساکنین شد میان یا و همزه یا را حذف کردند اجیئی شد
بعده بحرکت جیم از همزه وصل استغنا حاصل شد همزه را نیز حذف کردند جیئی شد و ترا
رسد که گوئی همزه ساکن ماقبل مکسور آن همزه را بیا بدل کردند جیی شد و در باقی صیغهای
نیز تعلیل بهمین وجه است و در صیغهای امر بالام و نهی و ترا رسد که گوئی تا آخر نظر
مجیئی مجیئان مجائی مجیئی در اصل مجیئی بود کسره بر یا ثقیل بود نقل کرده بما قبل
دادند مجیئی شد و برین قیاس است مجیئان مجایا جمع تکسیر از ان مجیئی است مجیئی اسم
وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که مجیئی
بود حرف اول مفتوح بود و ثانی را نیز فتح دادند و سوم جا الف جمع تکسیر آوردند مجایئی
شد بعده قلب مکانی کردند همزه را بجای یا بردند و یا را بجای همزه مجائی شد بعده
همزه مکسوره واقع شد میان الف و یا آن همزه را بیای مفتوحه بدل کردند مجایی شد
بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالف بدل کردند مجایا شد مجیئی تصغیر از ان
مجیئی است مجیئی اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند رد کردند بسوی
اصلش که مجیئی بود حرف اول را ضم دادند و ثانی را فتح و سوم جا یای تصغیر در آوردند
مجیئی شد بعده دو حرف از یکجنس در یک کلمه بهم آمدند نخستین حرف از ایشان ساکن اول
را در دوم ادغام کردند مجیئی شد و آلاله منه مجیئی مجیئان مجایا مجیئی مجایا جمع
تکسیر از ان مجیئی است مجیئی اسم وحدان بود چون خواستند که اسم وحدان را

جمع تکسیر کنند حرفِ اوّل و ثانی را فتح دادند و سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند و حرفیکه
مابعدِ الفِ جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مَجَایِیْ شد بعده قلبِ مکانی کردند همزه را
بجای یا بردند و یا را بجای همزه مَجَائِیْ شد بعده همزهٔ مکسوره و قبل شدن یا الف و یا آن
همزه را بیاءِ مفتوحه بدل کردند مَجَایَیْ شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را الف
بدل کردند مَجَایَا شد مُجَیِّیْ تصغیر از ان مَجَایَیْ ست مَجَایَیْ اسم مکبر بود چون خواستند
که اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضم دادند و ثانی را فتح و سوم جا یاءِ تصغیر در آوردند
و حرفیکه مابعدِ یاءِ تصغیر بود آنرا کسره دادند مُجَیْیِیْ شد بعده دو حرف از یکجنس در یک کلمه
بهم آمدند اوّل ساکن ثانی متحرک اوّل را در دوم ادغام کردند مُجَیِّیْ شد مَجَیِّیَةٌ مَجَیِّیَانِ
مَجَایَا مُجَیِّیَةٌ مَجَایَا جمع تکسیر از ان مَجَیِّیَةٌ ست مَجَیِّیَةٌ اسم وحدان بود چون خواستند
که اسم وحدان را جمع تکسیر کنند حرف اول و ثانی را فتح دادند و سوم جا الف جمع تکسیر در آوردند
و حرفیکه مابعدِ الفِ جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند مَجَایِیَةٌ شد بعده قلب مکانی کردند همزه را
بجای یا بردند و یا را بجای همزه مَجَائِیَةٌ شد بعده همزهٔ مکسوره و قبل شدن یا الف و یا آن همزه را بیاءِ مفتوحه بدل کردند مَجَایَیَةٌ شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را
بالف بدل کردند مَجَایَاةٌ شد بعده تاءِ وحدان و تنوین تمکن را نیز حذف کردند بر اینمنع
صرف مَجَایَا گردید مُجَیِّیَةٌ تصغیر از ان مَجَیِّیَةٌ ست مَجَیِّیَةٌ اسم مکبر بود چون خواستند که
اسم مکبر را مصغر کنند حرف اول را ضم دادند و ثانی را فتح و سوم جا یاءِ تصغیر در آوردند
و حرفیکه مابعدِ یاءِ تصغیر بود آنرا کسره دادند مُجَیْیِیَةٌ شد بعده دو حرف از یکجنس در یک کلمه

بهم آمدند نخستین حرف ازیشان ساکن بود اول را در دوم ادغام کردند مُجَیِّئَةٌ
شد مِجْیَاءٌ مِجْیَاءٌ آن مَجَایِیُ جمع تکسیر ازان مِجْیَاءٌ است مِجْیَاءٌ اسم وحدان بود
چون خواستند که اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند حرف اول وثانی را فتح دادند
وسوم جا الف جمع تکسیر درآوردند وحرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند
بعده الف ساکن ماقبل او مکسور آن الف را یا بدل کردند مَجَایِیُ شد بعده همزه واقع
شد بعد یا مده زائده آن همزه را یا بدل کردند مَجَایِیُّ شد بعده دو حرف از یک جنس در
یک کلمه بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند مَجَایِیٌّ شد مُجَیِّیٌّ
تصغیر ازان مِجْیَاءٌ است مِجْیَاءٌ اسم مکبر بود چون خواستند که اسم مکبر را مصغر کنند
حرف اول را ضم دادند وثانی را فتح وسوم جا یاء تصغیر درآوردند حرفیکه مابعد یاء
تصغیر بود آنرا کسره دادند بعده الف ساکن ماقبل او مکسور آن الف را یا بدل کردند
مُجَیِّیٌّ شد بعده دو حرف از یک جنس در یک کلمه بهم آمدند نخستین حرف ازیشان ساکن
بود اول را در دوم ادغام کردند مُجَیِّیٌّ شد بعده همزه واقع شد بعد یا مده زائده
آن همزه را یا بدل کردند بعده دو حرف از یک جنس در یک کلمه بهم آمدند اول ساکن ثانی
متحرک اول را در دوم ادغام کردند مُجَیِّیٌّ شد افعل التفضیل اَجْیَأُ اَجْیَئَانِ اَجْیَؤُونَ
اَجَایَا اُجَیِّیُ اَجَایَا جمع تکسیر ازان اَجْیَأُ است اَجْیَأُ اسم وحدان بود چون خواستند
که اسم وحدانرا جمع تکسیر کنند حرف اول مفتوح بود وثانی را نیز فتح دادند وسوم
جا الف جمع تکسیر درآوردند وحرفیکه مابعد الف جمع تکسیر بود آنرا کسره دادند اَجَایِیُ

بیان یا و تنوین یا را
انگمنه یی شد
زیرا چه در سخن عرب
هیچ اسم متمکن نیابد
که در آخر او حرف علت
باشد و پیش از وی
ضمه بود الا چون آنرا
افتد ضمه را بکسره بدل
کنند الا در حالت رفع

شد بعده قلبِ مکانی کرده همزه را بجای یا بردند و یا را بجای همزه اَجائِیُ شد
بعده همزهٔ مکسوره و تعشد میان اَلفِ و یا آن همزه را بیائی مفتوحه بدل کردند
اَجایِیُ شد بعده یا متحرک ماقبل او مفتوح آن یا را بالفِ بدل کردند اَجایا شد اُجَیِّیُ
تصغیر از ان اَجایا ست اَجایا اسمِ مُکبّر بود چون خواستند که اسمِ مُکبّر را مُصغّر کنند حرف
اول را ضم دادند و ثانی را فتح و سوم جایِ یا را تصغیر در آوردند و حرفیکه بعد یا تصغیر
بود آنرا کسره دادند اُجَیِّیُ شد بعده دو حرف از یک جنس در یک کلمه بهم آمدند اول ساکن
ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند اُجَیِّیُ شد و آلمونث منه جَنِیَّی جَنِیَّیانِ
جَنِیَّیاتٌ جُنَیِّیُ جُنَیِّیَ جَنِیَّیَ در اصل جُنَیِّیَ بود ضمهٔ جیم را بکسره بدل کردند از جهت مناسبت
یا جَنِیَّیَ شد و برین قیاس ست جَنِیَّیانِ جَنِیَّیاتٌ جَنایا جمع تکسیر از ان جَنِیٌّ ست جَنِیٌّ اسم
وُحدان بود چون خواستند که اسم وُحدانرا جمع تکسیر کنند رد کردند بسوی اصلش که
جُنْیٌ بود حرفِ اول مضموم ست و ثانی را فتحه داده اَلفِ وُحدانرا حذف کردند جَنایا
و بعد ثالث الف مزیده زیاد کرده
شد جُنَیِّیَ تصغیر از ان جَنِیٌّ ست جَنِیٌّ اسمِ مُکبّر بود چون خواستند که اسمِ مُکبّر را مُصغّر
کنند رد کردند بسوی اصلش که جُنْیٌ بود حرفِ اول مضموم ست و ثانی را فتح دادند
و سوم جایِ تصغیر در آوردند جُنَیِّیٌ شد و ترا رسد که گوئی همزهٔ مفتوحه ماقبل او یائے
ساکنه مزیده زائده آن همزه را بیا بدل کردند جُنَیِّیٌ شد بعده دو حرف از یکجنس در یک کلمه
بهم آمدند اول ساکن ثانی متحرک اول را در دوم ادغام کردند جُنَیِّیٌ شد حرفِ صغیر فعل
ثلاثی مجرد مهموز الفا و ناقص یائی از باب فَعَلَ یَفْعِلُ الاتیان و الآتی

آمدن تعلیل این باب مانند رَمَی یَرْمِیْ است اَتَی یَأْتِیْ اِتْیَاً وَاِتْیَانًا فَهُوَ اٰتٍ اَتْیَانِ
اَتَوْنَ اَتَاةٌ اَتَاءٌ اُتِیَّ اُتِیَّ اُتْیَاءُ اُتْیَانُ اُتَاءُ اُتِیَّ اُوْتِیَتْ اُتِیَتَا اُتِیَتَانِ
اُتِیَاتٌ اُوَاتٍ اُتِیَّ اُوْتِیَتْ وَاُتِیَ یُؤْتٰی اِتْیَاً وَاِتْیَانًا فَذَاکَ مَاتٍ مَاتِیَانِ مَاتُوْنَ
مَاتِیَةٌ مَاتِیَتَانِ مَاتِیَاتٌ مَاتِیَّ مَاتِیْتُمَا مَاتِیْتُمْ مَاتِیَةٌ لَمْ یَاْتِ لَمْ یُؤْتَ لَا یَاْتِیْ لَا یُؤْتٰی
لَنْ یَاْتِیَ لَنْ یُؤْتٰی الْاَمْرُ مِنْهُ اِئْتِ لِتُؤْتَ لِیَاْتِ لِیُؤْتَ وَالنَّهْیُ عَنْهُ لَا تَاْتِ لَا تُؤْتَ
لَا یَاْتِ لَا یُؤْتَ الظَّرْفُ مِنْهُ مَاتًی مَاتَیَانِ مَاتٍ مَاتِیَةٌ وَالْاٰلَةُ مِنْهُ مِتًی مِتَیَانِ مَاتٍ
مَاتِیَةٌ مِتَاةٌ مِتَاتَانِ مَاتٍ مَاتِیَةٌ مِتَاءٌ مِتَاءَانِ مَاتِیٌّ مَاتِیَّةٌ اَفْعَلُ التَّفْضِیْلِ مِنْهُ
اٰتٰی اٰتَیَانِ اٰتَوْنَ اَوَاتٍ اُوَیْتٍ وَالْمُؤَنَّثُ مِنْهُ اُتْیٰی اُتْیَانِ اُتَیَاتٌ اُتَیَّ اُتَیَّ
مَاضِیْ مَعْلُوْمِ اٰتٰی اٰتَیَا اٰتَوْا مانند رَمٰی رَمَیَا رَمَوْا مَاضِیْ مَجْهُوْلِ اُتِیَ اُتِیَا اُتُوْا مانند
رُمِیَ رُمِیَا رُمُوْا مُضَارِعِ مَعْلُوْمِ یَاْتِیْ یَاْتِیَانِ یَاْتُوْنَ الخ مانند یَرْمِیْ یَرْمِیَانِ یَرْمُوْنَ
مُضَارِعِ مَجْهُوْلِ یُؤْتٰی یُؤْتَیَانِ یُؤْتَوْنَ مانند یُرْمٰی یُرْمَیَانِ یُرْمَوْنَ الْاَمْرُ مِنْهُ اِیْتِ
اِیْتِیَا اِیْتُوْا اِیْتِیْ اِیْتِیَا اِیْتِیْنَ بعضی هر دو همزه را حذف کنند لکثرة الاستعمال تِیَا
اُتُوْا تِیَا تِیْنَ میخوانند صرف صغیر فعل ثلاثی مجرد مهموز العین و مثال
واوی از باب فَعَلَ یَفْعِلُ الْوَءْدُ زنده بگور کردن وَءَدَ یَئِدُ وَاْدًا فَهُوَ وَائِدٌ
وَائِدَانِ وَائِدُوْنَ وَاْدَةٌ وَءَّادٌ وُءَّدٌ وُءَدَاءُ وُءَدَانٌ وِءَادٌ وُءُوْدٌ
اُوَیْئِدٌ وَائِدَةٌ وَائِدَتَانِ وَائِدَاتٌ اَوَائِدُ وُءَّدٌ اُوَیْئِدَةٌ وُءُوْدٌ یُوْءَدُ وَاْدًا فَذَاکَ
مَوْءُوْدٌ مَوْءُوْدَانِ مَوْءُوْدُوْنَ مَوْءُوْدَةٌ مَوْءُوْدَتَانِ مَوْءُوْدَاتٌ مَوَائِیْدُ

مُوَيْئِدٌ مُوَيْئِدَةٌ لَمْ يَئِدْ لَمْ يُوَءْ وَلَا يَئِدُ لَا يُوَءُ وَلَنْ يَئِدَ لَنْ يُوَءَ وَالْآمِرُ مِنْهُ اِئْدْ اِئْدَا اِئْدُوْا اِئْدِيْ اِئْدَا اِئْدُوْنَ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَئِدْ لَا تَئِدَا لَا تَئِدُوْا لَا تَئِدِيْ لَا تَئِدَا لَا تَئِدْنَ وَالظَّرْفُ مِنْهُ مَوْئِدٌ مَوْئِدَانِ مَوَائِدُ مَوْئِدٌ وَالْآلَةُ مِنْهُ مِئْدٌ مِئْدَانِ مَوَائِدُ مَوْئِدٌ مِئْدَةٌ مِئْدَتَانِ مَوَائِدُ مَوْئِدٌ مِئْدًا وَمِئْدَانِ مَوَائِدُ مَوْئِيْدٌ اَفْعَلُ التَّفْضِيْلِ مِنْهُ اَوْءَدُ اَوْءَدَانِ اَوْءَدُوْنَ اَوْءِدْ اُوْئِيْدُ وَالْمُؤَنَّثُ مِنْهُ وُءْدَى وُءْدَيَانِ وُءْدَيَاتٌ وُءَدٌ وُءَيْدَى مَاضِيْ مَعْلُوْمٌ وَاَدَ وَاَدَا وَاَدُوْا الخ مَاضِيْ مَجْهُوْلٌ وُئِدَ وُئِدَا وُئِدُوْا الخ مُضَارِعُ مَعْلُوْمٌ يَئِدُ يَئِدَانِ يَئِدُوْنَ الخ مُضَارِعُ مَجْهُوْلٌ يُوَءُ يُوَءَانِ يُوَءُوْنَ الخ اَمْرُ اِئْدَا اِئْدَا اِئْدُوْا اِئْدِيْ اِئْدَا اِئْدُوْنَ حرف

صغیر فعل ثلاثی مجرد مہموز الفا ولفیف مقرون از باب فَعَلَ یَفْعِلُ

الْاَوِيُّ پناه گرفتن اَوَى يَاْوِيْ اَوْيًا فَهُوَ آوٍ آوِيَانِ آوُوْنَ اَوَاةٌ اَوَاءٌ اُوًّى اِيٌّ اُوَيَاءُ اِيَانٌ اِوَاءٌ اُوِيٌّ اُوِيَّةٌ آوِيَةٌ آوِيَتَانِ آوِيَاتٌ اَوَاءٍ اُوَيٌّ اُوَيَّةٌ وَاُوِيَ يُؤْوَى اُوِيًّا فَذَاكَ مَاوِيٌّ مَاوِيَانِ مَاوِيُّوْنَ مَاوِيَّةٌ مَاوِيَّتَانِ مَاوِيَّاتٌ مَاوِيٌّ مَاوِيَّةٌ لَمْ يَاْوِ لَمْ يُؤْوَ لَا يَاْوِيْ لَا يُؤْوَى لَنْ يَاْوِيَ لَنْ يُؤْوَى الْاَمْرُ مِنْهُ اِيْوِ لِتُؤْوَ لِيَاْوِ لِيُؤْوَ وَالنَّهْيُ عَنْهُ لَا تَاْوِ لَا تُؤْوَ لَا يَاْوِ لَا يُؤْوَ وَالظَّرْفُ مِنْهُ مَاْوًى مَاْوَيَانِ مَاْوًى وَالْآلَةُ مِنْهُ مِئْوًى مِئْوَيَانِ مَاْوًى مِئْوَاةٌ مِئْوَاتَانِ مَاْوًى مِئْوَايَةٌ مِئْوَايَتَانِ مَاْوًى مَاْوِيٌّ اَفْعَلُ التَّفْضِيْلِ مِنْهُ آوَى آوَيَانِ آوَوْنَ اَوَاءٍ اُوَيٌّ وَالْمُؤَنَّثُ مِنْهُ اِيًّى اِيَّيَانِ اِيَّيَاتٌ اُوًّى اُوَيَّةٌ اِيْنِ بَابِ تَعْلِيْلٍ مَانِنْدِ طَوَى يَطْوِيْ طَيًّا مَاضِيْ مَعْلُوْمٌ اَوَى اَوَيَا اَوَوْا الخ مَانِنْدِ تَعْلِيْلِ رَمَى يَرْمِيْ رَمْيًا رَمَوْا است مَاضِيْ مَجْهُوْلٌ اُوِيَ اُوِيَا اُوُوْا تا آخر مَانِنْدِ تَعْلِيْلِ رَمَى يُرْمَى رُمِيَا رُمُوْا

تا آخر مضارع معلوم یَأْوِی یَأْوِیَانِ الخ مانند یَرْمِی یَرْمِیَانِ تا آخر یَوْوِی یَوْوِیَانِ
تا آخر مانند یَرْمِی یَرْمِیَانِ تا آخر امر حاضر معلوم اِیْوِ اِیْوِیَا اِیْوُوْا اِیْوِیْ اِیْوِیَا اِیْوِیْنَ
صرف صغیر فعل ثلاثی مجرد مهموز العین و لفیف مفروق از باب فَعَلَ
یَفْعِلُ الْوَأْیُ وعده کردن وَأَی یَأِیْ وَأْیًا فهو وَآءٍ وَآئِیَانِ وَآءُوْنَ وَآءَاةٌ
وَآءَاةٌ وَآءَاءٌ وَآءَی وَآءِیْ وَآءَیَا وَآءِیَانِ وَآءَاءٌ وَآءِیْ اُوْئِیْ وَآئِیَةٌ وَآئِیَتَانِ
وَآئِیَاتٌ اَوَاءِیْ وَآءِیْ اُوْئِیَةٌ وَوُئِیَ یُوْئَی وَأْیًا فذاک مَوْئِیٌّ مَوْئِیَّانِ مَوْئِیُّوْنَ
مَوْئِیَّةٌ مَوْئِیَّتَانِ مَوْئِیَّاتٌ مَوَاءِیُّ مُوْئِیَ مُوْئِیَتْ لَمْ یَأْوِ لَمْ یُوْءَ اَلَّایَ لَا یُوْئَی
لَنْ یَئِیَ لَنْ یُوْءَی الْاَمر منه اِئْوِ لِیَأْوِ لِیُوْءَ والنهی عنه لَا تَأْوِ لَا تُوْءَ لَا یَئِیْ لَا یُوْءَی
الظرف منه مَوْءًی مَوْءَیَانِ مَوَاءٍ مُوْئِیٌ والآلة منه مِئْیٌ مِئْیَانِ مَوَاءٍ مُوْئِیَ مِئْیَةٌ
مِئْیَتَانِ مَوَاءٍ مُوْئِیَةٌ مِئْیَاتٌ مِئْیَاءَانِ مَوَاءِیُّ مُوْئِیَ افعل التفضیل منه اَوْءَی
اَوْئَیَانِ اَوْءَوْنَ اَوَاءِیُّ اُوْئِیَّ والمؤنث منه وُئْیَی وُئْیَیَانِ وُئْیَیَاتٌ وُئًی وُئْیَی تعلیل
باجوف وَفَی یَفِی ست وَآی وَایًا تا آخر چون رَمَی رَمْیًا تا آخر وُئِیَ وُئْیًا الخ چون رُمِیَ
رُمْیًا تا آخر یَئِیَ یَئْیًا تا آخر چون یَفِیَ یَفْیًا تا آخر یُوْئَی یُوْئَیَانِ تا آخر چون
یُوْفَی یُوْفَیَانِ تا آخر الامر منه اِیَا اُوْاِیْ اِیَا اِیْنَ صرف صغیر فعل ثلاثی
مضاعف مجرد از باب فَعَلَ یَفْعُلُ المد کشیدن و فرو نظر کردن مَدَّ یَمُدُّ
مَدًّا فهو مَادٌّ مَادَّانِ مَادُّوْنَ مَادَّةٌ مَادَّتَانِ مَادَّاتٌ مُدَّ مُدُّوْ مُدِّ مُدَّا مُدُّ مُدَّانِ مُدَّاوُ
مُدُوْدٌ مُوْدَّةٌ مَادَّةٌ مَادَّتَانِ مَادَّاتٌ مَوَادُّ مُدَّ مُوْدَّةٌ مُدَّ مُدَّ

الکلمة فانه بالخیار ان شئت ترکتها علی ما وان شئت قلبتها همزة فقلت وعدوا هر دو وجوه واجوه ودوری واری ودوری واوری باجماع الجماعة ولکن نعمة الاولی ۱۲ مرام

مَدًّا فذاک مَمْدُوْدٌ مَمْدُوْدَانِ مَمْدُوْدُوْنَ مَمْدُوْدَةٌ مَمْدُوْدَتَانِ مَمْدُوْدَاتٌ
مَمَادِيْدُ مُمَيْدِيْدٌ مُمَيْدِيْدَةٌ لَمْ يَمُدَّ لَمْ يَمُدَّا لَمْ يَمُدُّوْا لَمْ تَمُدَّ لَمْ تَمُدَّا لَمْ يَمْدُدْنَ لَا يَمُدُّ لَنْ يَمُدَّ
لَنْ يَمُدَّا لَنْ يَمُدُّوْا لَنْ تَمُدَّ لَنْ تَمُدَّا لَنْ يَمْدُدْنَ لَا تَمُدُّ لَنْ تَمُدَّ لَنْ تَمُدُّوْا لَنْ تَمُدِّيْ لَنْ تَمُدَّا لَنْ تَمْدُدْنَ
لَا أَمُدُّ لَنْ أَمُدَّ لَا نَمُدُّ لَنْ نَمُدَّ لَا تَمُدَّ لَا تَمُدِّيْ لَا تَمُدُّ لَا تَمُدَّا لَا تَمُدُّوْا لَا تَمْدُدْنَ لَا أَمُدَّ لَا نَمُدَّ
مُمَيْدٌ والآلة منه مِمَدٌّ مِمَدَّانِ مَمَادُّ مُمَيْدٌ مِمَدَّةٌ مِمَدَّتَانِ مَمَادُّ مُمَيْدَةٌ مِمْدَادٌ
مِمْدَادَانِ مَمَادِيْدُ مُمَيْدِيْدٌ افعل التفضيل منه أَمَدُّ أَمَدَّانِ أَمَدُّوْنَ أَمَادُّ أُمَيْدٌ
والمؤنث منه مُمَدَّى مُمَدَّيَانِ مُمَدَّيَاتٌ مُمَدَّيْدَى ماضي معلوم مَدَّ مَدَّا مَدُّوْا مَدَّتْ
مَدَّتَا مَدَدْنَ مَدَدْتَ مَدَدْتُمَا مَدَدْتُمْ مَدَدْتِ مَدَدْتُمَا مَدَدْتُنَّ مَدَدْتُ مَدَدْنَا مَدَّ
در اصل مَدَدَ بود دو حرف از یک جنس در یک کلمه بهم آمدند هر دو متحرک اول را ساکن کرده در
دوم ادغام کردند مَدَّ شد و برین قیاس ست تا مدتا مَدَدْتَ در اصل مَدَدَتَ بود دال
و تا هر دو قریب المخرج در یک کلمه بهم آمدند دال را تا کردند و تا در تا ادغام کردند مَدَدْتَ
شد ماضي مجهول مُدَّ مُدَّا مُدُّوْا مُدَّتْ مُدَّتَا مُدِدْنَ مُدِدْتَ مُدِدْتُمَا مُدِدْتُمْ مُدِدْتِ
مُدِدْتُمَا مُدِدْتُنَّ مُدِدْتُ مُدِدْنَا مُدَّ در اصل مُدِدَ بود دو حرف از یک جنس در یک کلمه بهم
آمدند هر دو متحرک اول را ساکن کرده در دوم ادغام کردند مُدَّ شد و برین قیاس ست تا مُدَّتَا
مضارع معلوم يَمُدُّ يَمُدَّانِ يَمُدُّوْنَ تا آخر يَمُدُّ در اصل يَمْدُدُ بود دو حرف از یک جنس در یک
کلمه بهم آمدند هر دو متحرک حرکت اول را نقل کرده بما قبل دادند دال را در دوم ادغام
کردند يَمُدُّ شد و برین قیاس ست تعلیل صیغهای تا مَادُّ در اصل مَامْدُدُ بود دو حرف از یک جنس در

مَدَّةٌ بالفتح پیمانه و هو على ثلثة عشر رطلا عند اهل الحجاز و رطلان عند اهل العراق والصاع اربعة امداد و هي ايضا اسم ما استمدت به من المداد على القلم مَدَّةٌ بالفتح اسم من قولك مددت الشيء

مَدَّةٌ بالکسر گروه مددیان در بیان مدت الدواة یقال مددت الدواة و امددتها و امددت الجارية ازدواج علیه